

Schmehl János – Kovács Tamás

A fogvatartottak foglalkoztatásának biztonsági kérdései Pálhalmán*

Schmehl János

Meglepve, de annál nagyobb örömmel fogadtam a felkérést, hogy a 2008-as Kriminálexpón a Pálhalmi Országos Bv. Intézet és a mellette gazdálkodó Pálhalmi Agrospeciál Kft. együtt vázolhatja a fogvatartotti munkáltatás biztonsági kérdéseinek nap mint nap felmerülő és megoldandó problematikáját.

Bevezetőként az intézet létrejöttének és fejlődésének kronologikus történeti ismertetésével kezdem. Intézetünk közel 60 éves múltra tekint vissza, amikor is 1949-ben az államosítás után létrejött a Pálhalmi Állami Gazdaság. 1950-ben az akkor 500 fős fogvatartotti állomány és a 34 főnyi személyzet azon célból rendeltetett az Állami Gazdaság mellé, hogy annak munkaerőigényét biztosítsa. 1954-ben létrejött a Pálhalmi Büntetés-végrehajtás Munkahely Parancsnokság, azóta működik intézetünk.

A gazdasági fejlesztések végigkísérték az intézet történetét, mely fejlesztések és korszerűsítések a kor igényeit és lehetőségeinket figyelembe véve a mai napig folynak.

Mint tudjuk: a magyar büntetés-végrehajtás fogvatartotti létszámának 10%-a a Pálhalmi Bv. Intézetben kerül elhelyezésre. Az intézet területi elhelyezkedéséből következően a központi irányítás Pálhalmáról történik. Fogvatartotti szálláskörlet itt nem került kiépítésre, az intézet vezetése, gazdasági szakterülete, illetve az Agrospeciál Kft. vezetői részlege található a központi objektumban. Az intézetnek három, fogvatartotti szálláskörlettel rendelkező objektuma van. Az első a központtól 2 km-re fekvő Sándorházán került kialakításra 1972-ben, az objektumban jelenleg is 700-750 férfi fogvatartott elhelyezése biztosított. Ezt követően 1980-ban a Mélykúti objektum épült fel, a központtól mintegy 11 km-re, jelenleg itt 250-300 fő női fogvatartott befogadása megoldott. Bernátkúti objektumunk a központtól 6 km-re található 450-500 fő férfi fogvatartotti létszámmal.

Az intézet fogvatartotti létszámának 82%-a börtön fokozatba sorolt elítélt, 18%-nyi a fogház fokozatú fogvatartottak száma. Az elítéltek 54%-a 3 hónap és 2 év közötti ítéletét tölti az intézetben, 30%-uk 2 és 5 év közötti ítéleti idővel rendelkezik, illetve 6 fő fogvatartott 10 év fölötti ítéleti idővel tölti büntetését (közülük 4 fő fegyház fokozatból került a Pálhalmi Bv. Intézetbe).

Az intézet létrejöttének rövid kronológiai bemutatását, illetve a jelenlegi büntetés-végrehajtási szervezetben betöltött funkciójának ismertetését követően szeretnék rátérni előadásom témájára, a fogvatartottak foglalkoztatásának biztonsági kérdéseire.

* „A büntetés-végrehajtási szervezet aktuális biztonsági kérdései” című konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

A büntetés-végrehajtás alapvető törekvése, hogy az elítéltek foglalkoztatásának jogi háttérét szabályozó, többször módosított 1979. évi 11. tvr., valamint a 6/1996-os IM rendeletet követve, maradéktalanul feleljünk meg a mai kor által támasztott társadalmi elvárásnak. Hiszem, hogy a fogvatartotti foglalkoztatás mint hasznos reszocializációs feladat, illetve mint – ahogy az Kovács ezredes úr előadásából kitűnik – a gazdaság számára profitot termelő munkatevékenység, elősegítheti a büntetés-végrehajtás fő célkitűzését, a fogvatartottak sikeresebb reintegrációját is.

A jogszabályi rendelkezések maradéktalan betartásának feltétele, az Agrospeciál Kft. által nyújtott munkalehetőségek (növénytermesztés, állattenyésztés, radiátorgyártás, acélszerkezet-gyártás, mosoda, környezetgazdálkodás) igénybevételének, a fogvatartotti munkáltatás megszervezésének elengedhetetlen és első számú szűrője a biztonsági kockázati tényezők megfelelő mérlegelése. Ezen feladatok és lehetőségek összehangolásának köszönhetően büszkén mondhatom, hogy intézetünkben a fogvatartottak 86%-a dolgozik, illetve vesz részt valamilyen szintű oktatásban. Oktatásban – beleértve az általános iskolai és a gimnáziumi oktatást, illetve a szakképzést – éves szinten mintegy 200-250 fő fogvatartott vesz részt. Összegezve elmondható, hogy intézetünkben az egészségügyi, illetve a biztonsági okokból nem foglalkoztatható, valamint az oktatásban résztvevő fogvatartottakon kívül minden elítélt dolgozik. Hogy mindez mely munkaterületeken valósul meg, Kovács Tamás ezredes úr mutatja be.

Kovács Tamás

Én magam is megerősítem, hogy nagyon izgalmas és nagy kihívást jelentő feladatnak tartom, hogy Schmehl ezredes úrral mintegy karöltve, egymást kiegészítve, meglehetősen interaktív módon adhatunk elő egy olyan izgalmas témában, mint a fogvatartottak foglalkoztatásának biztonsági kérdései. Nyilván elsősorban a sajátosságunk, a mezőgazdasági foglalkoztatás kérdésére fókuszálva. Pálhalma a hazai börtönvilág legnagyobb foglalkoztatója, és a Pálhalmi Agrospeciál Kft. az a gazdasági társaság, amely a legnagyobb létszámban ad munkalehetőséget az elítéltek számára, valószínűleg ez az oka, amiért felkértek bennünket ennek az előadásnak a megtartására.

Én agrármérnök vagyok, már a dédnagyapám is az volt, nagyapám is, valamennyi fiútestvérével együtt, sőt számtalan rokonom és barátom is az, annak érzem magam, és az is kívánok maradni. Bár szeptemberben kezdem a huszadik évemet a büntetés-végrehajtásnál, és 15 éve vagyok a hivatásos állomány tagja, a szükséges szakmai képzéseken is részt vettem, még a felsőfokú bv. szakosítót is elvégeztem, de azért nem venném magamnak a bátorságot, hogy ilyen illusztris szakmai körben bv. szakmai kérdésekben szakértőként, szakmai előadást tartsak. Ezért – Pálhalmára jellemző módon – megosztottuk a feladatokat egymás között, Schmehl úré a szakma, én pedig megpróbálom majd kicsit színesíteni, közérthetővé tenni az egyébként meglehetősen száraz témát, és hozzátenni az ő által elmondottakhoz az Agrospeciálra jellemző dolgokat.

Jogelődjével együtt jövőre lesz 60 éves az Agrospeciál Kft. 1949-től '51-ig KÖMI-ként szervezte tevékenységét, talán még sokan emlékeznek erre a névre, majd 1951-től

1994-ig a már ismert célgazdasági formában működött. '94 számunkra az újkor időszak kezdete, akkor elkülönültünk a Pálhalmi Országos Bv. Intézettől, és elkezdődött a Pálhalmi Agrospeciál Kft. közel 15 éves története.

Néhány általános információ a cégről, először a gazdálkodásról néhány szó. 1994-ben 350 millió forinttal alapították a céget, ma közel 2,7 milliárd a saját tőkéje. Nem állítható tehát, hogy feléltük volna a ránk bízott állami vagyont. Az éves adózás előtti eredményünk a piaci és a környezeti körülmények függvényében 50 és 200 millió forint között szokott lenni. Amire nagyon büszke vagyok, mert a talpon-maradás, a versenyképesség záloga, az a cégre jellemző innováció: az infrastruktúra, a termelőeszközök és az alkalmazott technológiák fejlesztése. 2000-től napjainkig 4,5 milliárd forint értékben tettünk hozzá a jövőnkhez fejlesztésekkel, beruházásokkal. Felmerülhet a kérdés: „Hogy kerül a csizma az asztalra?”, egy biztonsági kérdésekről szóló előadásban miért beszélek a gazdálkodás eredményéről. Ennek alapvetően két oka van. Az egyik, hogy ki nem hagynám a lehetőséget, hogy az Agrospeciál Kft. üzleti eredményéről beszéljek, ez egyszerűen érzelmi kérdés. A másik pedig az, hogy szilárd meggyőződésem szerint 1994-ben eldöntött tény lett az, hogy az állam, ha nem is egyik napról a másikra, de szépen lassan kezdte elengedni a bv. érdekeltségű társaságok „kezét”. Azóta is minden évben megfogalmazzák az elítéltek foglalkoztatására vonatkozó elvárásokat, de e mögött már nincsenek eszközök, nincsenek fejlesztési források, saját magunknak kell azokat előteremtenünk, megtermelnünk.

Meglehetősen komoly ellentét feszül a két alapvető feladat között. Az egyik, hogy minél versenyképesebben, profit-érzékenyen működünk, a másik pedig az, hogy adjunk minél több munkalehetőséget a fogvatartottaknak. Nyilván ez utóbbi a versenyképességet alapvetően korlátozza, hiszen az alacsonyabb termelési költségeket, és a magasabb hozamokat technológiai fejlesztéssel kellene elérni. Így ebben a kérdésben elég markánsan összekapcsolódik a két ügy. A munkahelyteremtés költséges dolog, a fogvatartottaknál és a civileknél egyaránt. Ahhoz, hogy fogvatartotti munkahelyet tudjunk teremteni, sikeres és versenyképes üzletágakat kell fenntartani, nyereséget kell termelni, a nyereségből fejleszteni kell, és a fejlesztési, beruházási pénzekből kell elkülöníteni a fogvatartotti munkahelyteremtő beruházásokra. Meggyőződésem, hogy ez nálunk jól működik. Mi vagyunk a térség egyik legnagyobb foglalkoztatója, 32 munkahelyünk-ből 24-nél történik fogvatartotti foglalkoztatás. 2007-ben 310 szabad munkavállaló mellett, 828 fogvatartottnak biztosítottunk munkalehetőséget.

Pálhalma mezőgazdasági nagyüzem. Nagyon érdekes kérdés, mindig megkérdezik, hogyan lehet fogvatartottakkal minőségi terméket vagy szolgáltatást előállítani, nyújtani. Azt gondolom, hogy ez a képesség a birtokunkban van. Csak a teljesség igénye nélkül: 5 millió liter 100%-ban extra minőségű tej, körülbelül 2 000 tonna vágósertés és vágómarha az éves termelésünk. A hallgatóság tagjai közül legtöbben a mosodai tevékenységünkkel szoktak találkozni: 2 700 tonna volt a tavalyi teljesítményünk, azt gondolom, hogy csajkatörlőből és alsógatyából meglehetősen komoly ez a szám, amely egyébként még vasszerkezetből is jelentős súlyt jelent. Évente közel fél millió óra az elévzett fogvatartotti bér munka.

Alaptevékenységünk a mezőgazdaság. A növénytermesztés és az állattenyésztés klasszikusan elítélt-munka, ebben a két üzletágban kb. 300 embert tudunk foglalkoztatni. A növénytermesztési közös brigádok alkalmazása, biztonsági szempontból az egyik legnagyobb kockázatú feladatunk.

A fogvatartotti foglalkoztatásban résztvevő elítéltek létszáma – mint már említettem – 828 fő. Fontos kérdés, hogy jutottunk el ideig. Én 2001-ig a gazdasági társaság főagronómusa voltam, engem akkor az egyre magasabb hozamok, az egyre alacsonyabb önköltségek és a piaci értékesítési árak érdekeltek, továbbá az, hogy minél nagyobb profitot tudjunk hozni. Ebben az időszakban a fogvatartottakat ezen célok eszközeinek tekintettem, egy fontos erőforrásnak, hogy bizonyos szervezeti célokat el tudjunk érni. 2001-ben nagyot változtak az én attitűdjeim is, hiszen az én feladatommá vált a fogvatartotti foglalkoztatás sikere is. Ha visszaemlékeznek azokra az időkre, a 2001 évet értékelő állományértekezlet 2002 februárjában volt, és akkor az igazságügyi vezetés igen markáns elképzelést fogalmazott meg: a fogvatartotti foglalkoztatás 15%-os fejlesztését tűzték ki célként. 2002-ben az addig megszokott 650-670 főről felvittük 830-840 főre a foglalkoztatotti létszámot, hozzáteszem: nem adminisztratív eszközökkel. A radiátor üzletágban a megszokott 2 műszak helyett megvalósítottuk a folyamatos 3 műszakot, létrehoztuk az elektronikai-hulladék bontó üzletágot. Talán a legfontosabb azonban a mosodai üzletág kialakítása volt. Kibéreltünk két mosodát, amelyeket közel 200 millió forintért fölújítottuk, az ország két talán legkorszerűbb üzemévé alakítottunk, teremtve ezáltal mintegy 150 fogvatartotti munkahelyet. Visszaidézném azt, amit az elején mondtam a munkahelyteremtés költségeiről. Azt gondolom, hogy ennek a kihívásnak meg tudunk felelni.

Ha nem az lenne az előadás témája, ami egyébként, akkor itt meg is állhatnánk, és azt mondanám, hogy alapvetően rendben vannak a dolgaink. A mezőgazdasági vállalkozásokon belül egy jó reputációjú, erős cég vagyunk, és lám, megfelelő az elvárásoknak egyre több fogvatartottnak tudunk munkát adni. Dinamikusan fejlődik mindkét feladatkörünk. Igen ám, de az egyik legfontosabb kérdés, főleg ilyen fogvatartotti létszám mellett, a foglalkoztatás biztonsága. Azt kell mondanom, hogy a biztonság fejlődésének üteme elmarad az előbbi kettő mögött, s arra a kérdésre, hogy mi hiányzik, a válasz úgy lehet talán röviden összefoglalni, hogy gyakorlatilag minden. Nagy elmaradásban vannak mind a személyi, mind a technikai feltételek. Egyetlen egy példát kiemelve: 2001-ig a foglalkoztatott 650 főre a rendelkezésünkre álló hivatásos állományi státusz 75 fő volt. Kompletต์ börtönnyi –közel 200 fő elítéltnak – teremtettünk munkát másfél év alatt, s aközben mindössze 4 fővel nőtt az állománytáblánk, csak 4 fő munkáltatási felügyelővel, és gyakorlatilag semmilyen fejlesztés nem történt a technikai eszközök terén. Hogy mégis hogyan teremtettük meg saját magunk a lehetőségeinket, erre majd a következő blokkban fogok visszatérni. Átadom a szót Schmehl ezredes úrnak.

Schmehl János

Előadásom a mezőgazdasági munkáltatás fő veszélyforrásainak felsorolásával folytatom, majd ezeket bővebben kifejtem.

A veszélyforrásokról, illetve az intézet rendelkezésére álló eszközökről szólva beszélünk kell az

- időjárási tényezőkről (eső, hó, köd, felhőszakadás, szünyoginvázió);
- a domborzati és terepviszonyokról;
- a hír és biztonságtechnikáról;
- a munkahelyek tagoltságáról;
- a felügyelet és a fogvatartotti létszám arányáról;
- a 24 órás munkáltatás kockázatáról;
- a lőfegyverhasználat szabályainak megváltozásáról;
- a szolgálati kutyák jelentőségéről, illetve
- a nevelők és a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság (BFB) munkájáról.

Az időjárási viszonyok nagy veszélyforrást jelentenek a nyílt terepen folyó munkáltatás során. Sok esetben az adott szolgálatot szervező munkatársunk – természetes módon – nem lehet azon ismeretek birtokában, hogy a következő napon, héten milyen időjárással kell számolnunk, amikor az adott nap biztosítását kell megszerveznie.

Az esetleges nagy köd, hirtelen fellépő vihar, igen kedvező körülményeket biztosít fogvatartottjainknak az esetleges szökési, illetve elrejtőzési szándékuk megvalósításához. Mivel a határban történő munkáltatásról beszélünk, a megközelíthetőség csak földúton lehetséges, sok esetben a munkaterület 30-40 percre van az illetékes döntéshozótól. Egy felhőszakadás esetén a határban dolgozók nem tudnak azonnal járműre szállni, és volt már olyan eset, mikor a segítségükre siető jármű nem tudta megközelíteni az adott helyszínt. Betakarításkor, amikor egy akár 90 fős brigád elé kell kiállnia szünyogokat hessegetve a munkahelyi biztonsági felelősnek, és munkára kell sarkallnia fogvatartottjainkat – az sem könnyű feladat.

A domborzati és terepviszonyok okozta nehézségekről szólva érzékletes példaként hozhatom fel azt az esetet, amikor az embemagasságú és a még ennél is magasabb kukoricatáblába egy szempillantás alatt beugrik a fogvatartott a gyalogútról, és azonnal eltűnik – mondhatnám azt is, hogy „bottal üthetjük a nyomát”. Főleg azokban az esetekben kerülünk nehéz helyzetbe, amikor a technika nem segít. Erről elég, ha azt mondom, hogy ilyen domborzati és terepviszonyok közepette a rádióforgalmazásnak nem mindig van kellő lefedettsége.

Itt elérkeztünk a következő ponthoz a hír- és biztonságtechnikához. Embert próbáló feladat, amikor a munkáltatást végző kollegák egyedül vannak a szántóföld közepén, s egy, a technikában bekövetkező meghibásodás, akár egy akkumulátor- lemerülés következtében még telefonon sem tudnak segítséget kérni. A biztonsági létesítmények hiánya – amelyet a fogvatartottak is pontosan érzékelnek – ezeken a területeken nagy veszélyforrást jelent. Nyilván 1-es és 2-es biztonsági csoportba sorolt fogvatartottakat viszünk ki ezekre a munkaterületekre dolgozni, de például a családtól kapott rossz hír, amely folyamatosan dolgozik az elítélt pszichéjében, és az „adott lehetőségek” sok esetben készítették már szökésre, elrejtőzésre a fogvatartottakat. Mezőgazdasági intézetben volt már olyan év, amikor 12-15 szökés is történt.

Mindenképpen foglalkoznunk kell a munkahelyek tagoltságának, illetve a felügyelet és a fogvatartotti létszám arányának kérdésével is. Az az arányszám, amely azt mu-

tatja, hogy mekkora a fogvatartók és a fogvatartottak aránya, országosan Pálhalmán a legrosszabb.

Tudjuk, hogy vannak olyan őrzési feladatok, ahol több fővel kell biztosítani az adott területet és a fogvatartottak őrzését. Úgy gondolom, hogy egy 40 fős állattenyésztő telepen 5 fő felügyelői létszámmal munkáltatni, az ésszerű kockázatvállalás határait súrolja. Említettem már, hogy nem csak a szökésre kell felkészülnünk, hanem az esetleges elrejtőzési szándékokat is idejében ki kell szűrni. Állattenyésztő telepen ha a fogvatartott az egyik istállóból a másikba engedély nélkül átmegegy, és ott esetleg elrejtőzik, komoly problémát okoz. Ilyenkor természetesen a munka leáll, azonnal összlétszámot kell készíteni, ami nyilván a termelési érdekekkel nem összeegyeztethető – sok esetben a fogvatartottak már csak a hecc kedvéért is kihasználják az ilyen lehetőségeket.

Mindehhez hozzátartozik, hogy az állattartó telepeinken folyamatos 24 órás munka folyik. Mikor teljes éjszakára fogvatartottakat engedünk ki a telepre a személyi állomány jelenléte nélkül, csak hírösszeköttetés van a fogvatartók és a fogvatartott között – hát igen, ez is veszélyes üzem.

A löfegyverhasználat szabályainak változásával kapcsolatban nem bocsátkozom ismétlésekbe, hiszen Budai ezredes úr előadásában már részletesen beszélt erről. Azt az információt azonban mindenképpen szeretném megosztani önökkel, hogy a szabályok megváltozása óta három, szökéssel járó rendkívüli eseményünk történt. A háromból egy esetben fogvatartott társai biztatására – „Úgy sem lehet semmi bajod” – követte el az elítélt a szökést. Egyébként az illetőt a személyi állomány tagjai 16 órán belül elfogták.

Intézetünk nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a szolgálati kutyákat minél nagyobb számban a rendszerbe állítsuk és foglalkoztassuk. Ez azonban egyik napról a másikra nem lehetséges. Jelenleg kutyatelepünk 1 kábítószerek-kereső kutyával, 8 ór-járőr kutyával, illetve kutyavezetőkkel és a munkájukat irányító kutyatelep-vezetővel rendelkezik, valamint az Agrospeciál Kft. is alkalmaz két kutyavezetőt, szolgálati állattal. Ezzel a létszámmal fenn tudjuk tartani a 24 órás járőrzést, de természetesen nem a teljes 4000 hektáron. Több problémával is meg kell küzdenünk, ilyen például, hogy az állategészségügyi szabályok az állattartó telepeink ellenőrzésénél nem teszik lehetővé, hogy szolgálati kutyát vigyünk be a telep területére.

A preventív jelleg, a megelőzés jelentőségét különösebben nem ecsetelném, elhangzott már, hogy mennyire fontos. A legutóbbi esetünk rövid ismertetésével szeretném szemléletesen érzékeltetni, hogy a szolgálati kutyák mennyire nélkülözhetetlenek egy félnyitott, mezőgazdasági jellegű intézet működése során. Az eset helyszíne acélszerkezeti üzemünk volt, amely 8 hektáros területen helyezkedik el, 8 épületrészletből áll, amelyek mindegyike több, emeletes épületből áll. 5 ezer tonna vas és vasszerkezet tárolása történik ott. Az esti műszak befejezés előtt egy fogvatartott az egyik raktárban azal a szándékkal bújta el, hogy a műszak befejezésével – amikor megszűnik az őrzés – megszökik. Szolgálati állatainknak (és természetesen a kollégáknak) köszönhetően – az egész éjszakai, hajnali keresés, a zajok, az ugatás miatt – a fogvatartott nem tudta ter-
vét véghezvinni, így megtaláltuk őt a reggeli órákban.

Azt, hogy a biztonsági létesítmények hiányát hogyan kompenzáltuk az egyik tehenészeti telepünkön, Hangoson, Kovács ezredes Úr fogja bemutatni. Felvezetésképpen csak annyit, hogy ez a megoldás országosan is egyediként kezelhető a mezőgazdasági intézetek tekintetében.

Kovács Tamás

A hangosi tehenészet az Agrospeciál Kft. egyik kiemelt munkahelye, közel fél milliárdos értékben „állítunk elő” tejet és vágómarhát, 100 fő fogvatartottnak és 25 fő szabad munkavállalónak biztosítva munkalehetőséget. Egyébiránt ennél a munkaterületnél személyes érintettségem is jelentős, hiszen 1990-től 1997-ig én vezettem ezt az ágazatot és ezt a telepet. Az őrzésbiztonsági rendszerünk – a megszokottól kissé magasabb vagyonvédelmi kerítés befelé forduló hatytyúnyakkal, többsoros szögesdróttal, másfél méteres nyomsáv, belső szélén egy sor botlódróttal – meglehetősen egyszerű volt. Ez a rendszer szinte csak vagyonvédelmi célok szolgálatára alkalmas.

A telep ötszög alakú, 4 őrtoronyral és egy szintén őrhelynek minősített portásfülkével rendelkezik. Az őrzés 1994-ig a tornyokban szolgálatot teljesítő fegyveres őrseggel történt, a telepen belül nem volt járőrtevékenység, hanem a civil, illetve az egyenruhás művezetők feladata volt a foglalkoztatás biztonságának fenntartása. Amikor 1994-ben elkülönültünk az intézettől, akkor ők érhető módon elvonták ezeket az erőforrásokat, és a szarvasmarha-telep ott maradt – gyakorlatilag egyik pillanatról a másikra, december 31-éről január 1-jére – őrizetlenül. A cég akkori vezetése egy különleges, később nagyon komoly kritikákkal illetett rendszert alakított ki, nevezetesen elítélteket vezényelték a tornyokba. Nem tudom, emlékeznek-e erre a rendszerre, amely így működött egészen 2000-ig, tehát fogvatartottak figyelték a fogvatartottakat. Ezt később kápo-rendszernek aposztrofálták, és a különböző jogvédő szervezetek sokat foglalkoztak ezzel a problémával. Ennek okán – így nem mehetett tovább – valami mást kellett tennünk, ezért úgynevezett civil figyelő személyzetet vezényeltünk az őrtornyokba. Mivel 5 őrhelyről volt szó, és a tehenészetben – az állatok élettani sajátosságai miatt – reggel 4-től este 8-ig, tehát 16 órán keresztül folyik a munka, naponta egyszer váltani kellett. Az 5 őrhely egy napközbeni váltással 10 embert igényelt naponta, de mivel a heti 2 nap pihenőt biztosítani kellett, ezért váltóként még öt ember, azaz összesen 15 főt vettünk alkalmazásba. Bár csak minimálbéren történt a foglalkoztatás, ez abban az időben is 12-13 millió forintos, gazdálkodási szempontból abszolút fölösleges költséget jelentett, melyet nem volt képes kitermelni a közzgazdasági szempontból egyébként is igen nehéz helyzetben lévő vállalkozás. Egyébként őrzésbiztonsági szempontból meglehetősen kifogásolható volt ez a megoldás, hiszen ezek a nők (merthogy nőket alkalmaztunk), akik természetesen nem voltak katonák, hol fáztak, hol melegük volt, hol szomjasak voltak, hol aludtak, hol rádiót hallgattak, ráadásul arra is volt példa, hogy tiltott kapcsolatot tartottak fenn fogvatartottakkal. Nyilvánvalóvá vált, hogy ez a rendszer sem volt tovább fenntartható. Egy 2001-ben megfogalmazott elképzelést 2002-ben nagyon gyorsan tettek követték. Építettünk – akkori értéken közel 20 millió forintos beruházással – egy nagyon korszerű biztonsági rendszert, ami ma is megállja a helyét. Ez egy infra áthato-

lás-érzékelőkkel, nappali, éjszakai kamerákkal és térfigyelő monitor rendszerrel ellátott, az adatok, információk archiválására, tárolására is alkalmas technikai rendszer. Ez a rendszer tökéletesen beváltotta a hozzá fűzött reményeket, önmagában a léte is meglehetősen nagy elrettentő erő a fogvatartottak számára. Belső járőrszolgálat felállításával a telepen belül is megerősítettük a biztonsági tevékenységet. Ha üzleti szempontból nézem, elmondható, hogy – mivel megszüntettük a figyelő személyzetet, amely, mint az előbb említettem, 12-13 millió forintos éves költséget jelentett – a beruházás értékét és az üzemelési költségeket is figyelembe véve a két év alatt megtérülő beruházás igen jónak tekinthető. Abban reménykedtünk, hogy soha nem fogjuk „élesben” kipróbálni ezt a rendszert. Ez így is volt egészen másfél hónappal ezelőttig, de ahogy Kipling mondaná: ez már egy másik történet. Én megköszönöm a figyelmüket, és visszaadom a szót Schmehl ezredes úrnak.

Schmehl János

Amiről még nem beszéltem, de nagyon fontos eleme a fogvatartottak biztonságos munkáltatásának, az a nevelők, a Programszervezési és Foglalkoztatási Osztály, a Fogvatartási Ügyek osztálya és természetesen mindezeket összehangolva a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság (BFB) szerepe és munkája. Az elmúlt évben intézetünkben 3780 esetben került sor a bizottság elé állításra, döntésre. Befogadáskor a bűnelkövetők a befogadó beszélgetés, esetleg a felkészítő részlegbe helyezés után kerülnek elosztásra. 1987 ilyen eset volt a múlt évben. További 1793 esetben került sor arra, hogy a fogvatartottakat – magatartásuk miatt, szabadulási idejük rövidülése következtében, illetve termelési érdekből – egyik munkahelyről a másikra helyezzzék át. Ez igen nagy felelősséggel bíró feladat – a nevelők, a Programfejlesztési és Foglalkoztatási Osztály, valamint a Fogvatartási Ügyek Osztály összehangolt munkáját követően a BFB koncentrált szakmai kontrolja után hozható meg a döntés.

Végezetül a következő történettel szeretném illusztrálni, hogy a való élet is produkál olyan példát, amelyben a fentebb felsorolt biztonsági kockázati tényezők szinte mindegyike fellelhető. Ez egy megtörtént eset volt Pálhalmán.

6 éves büntetési idővel vonult be egy személy intézetünkbe. Befogadása után – 3-as biztonsági csoportba sorolással – biztonságos, zárt körülmények közé, az acélszerkezeti üzembe helyeztük munkába. Az illető dolgozott, munkájával, magatartásával probléma nem volt, átkerülhetett a hangosi tehenészetbe (ez még mindig őrzött munkaterületnek számított). Kapcsolattartása folyamatos és rendszeres volt. A fogvatartott folyamatosan bizonyított, így kaphatott munkát az újgalambosi sertéstelepen, ahol már épülethez kötötten, de csak felügyelet mellett és nem őrzött rendszerben dolgozott. A sertéstelepen a munkáltatók felfigyeltek rá, átkerülhetett karbantartónak, és azt követően az újgalambosi vágóhidra helyeztük segédmunkásnak. Szabadulása előtt magkapta a szabadságát, majd az utolsó munkanapjaira még kiment dolgozni. Két munkanappal a szabadulása előtt a munkáltató, aki ellenőrzésként nyilván óránként tekintett rá a fogvatartottra, észlelte a fogvatartott hiányát. Azonnal részleges riadó elrendelésére került sor, és megkezdődött a nyomon üldözés. Szerencsére volt nyom, így kutyákkal indultunk el.

A nyomkövető kutya a kukoricatábla felé vette az irányt, bevágott a kukoricásba, majd egyszerűen újra a vágóhídnál kötött ki. Ezt követően újra elindultunk a kutyákkal, hiszen találtunk még újabb nyomokat. Az egyik kutya újra a kukoricásba ment, de most már a vasúti sínek felé haladt, a síneknél azonban elveszítette a nyomokat. A történet folytatása az, hogy 2 hét múlva a fogvatartott önként feladta magát. Elmondta, hogy mint segédmunkás besegített az ott dolgozóknak. Előző este rossz hírt kapott, a felesége elhagyta, nem tudott tovább maradni, ezért úgy döntött, hogy azonnal hazamegy. Elindult, azonban eszébe jutott, hogy a munkáját félbehagyta, és a félsertést nem akasztotta a helyére, ezért visszafordult, de másodjára már nem pont azon az úton indult el.

Ezzel a megtörtént esettel azt kívántam érzékeltetni, hogy ha mindenki teszi a dolgát, gördülékenyen működik a rendszer az elején, a közepén és a végén is, akkor is előfordulhat ilyen, és ehhez hasonló eset egy félnyitott mezőgazdasági intézetben, ahol ilyen fajta munkáltatás folyik.